

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ
Інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор інституту

Менеджменту та економіки

_____ О. Г. Дзьоба

«__» _____ 2019 року

СТРАХУВАННЯ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

Перший (бакалаврський) рівень

(рівень вищої освіти)

галузь знань

07 «Управління та адміністрування»

(шифр і назва)

спеціальність

072 фінанси, банківська справа та страхування

(шифр і назва)

спеціалізація

_____

(назва)

вид дисципліни

вибіркова

обов'язкова /вибіркова

Робоча програма дисципліни «Страхування» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою на здобуття ступеня **бакалавра** за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування».

Розробник:

доцент кафедри фінансів, к. е. н.

_____ О. М. Ромашко

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів.

Протокол від «   » _____ 2019 року № _____.

Завідувач кафедри фінансів

_____ І. Г. Фадєєва

Узгоджено:

Завідувач випускової кафедри фінансів.

_____ І. Г. Фадєєва

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Страхування» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Страхування»

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
			Семестр 3		Семестр	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	5	5	5	5		
Кількість модулів	2	2	2	2		
Загальний обсяг часу, год	150	150	150	150		
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:	54	12	54	12		
лекційні заняття	27	6	27	6		
семінарські заняття	-	-	-	-		
практичні заняття	27	6	27	6		
лабораторні заняття	-	-	-	-		
Самостійна робота, год, у т.ч.	96	138	96	138		
виконання курсової роботи	30	30	30	30		
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт	-	-	-	-		
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	14	20	14	20		
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	14	40	14	40		
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	24	20	24	20		
підготовка звітів з лабораторних робіт	-	-	-	-		
підготовка до екзамену	14	28	14	28		
Форма семестрового контролю	Курсова робота, екзамен		Курсова робота, екзамен			

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Страховання – це стратегічний сегмент економіки, оскільки воно дає змогу суттєво знизити навантаження на витратну частину бюджетів різних рівнів; сприяє соціально_економічній стабільності в суспільстві, тому що є важливим елементом соціального захисту населення; оптимізує діяльність суб'єктів економіки за рахунок централізованих фондів фінансових ресурсів; забезпечує компенсацію збитків, завданих юридичним і фізичним особам у результаті настання несприятливих подій; є джерелом внутрішніх довгострокових інвестицій в економіку країни, тому враховуючи важливість даних актуальних питань, у навчальний план підготовки бакалавра введено дисципліну «Страховання».

Мета вивчення дисципліни – здобуття глибоких теоретичних знань з питань теорії створення та практичного застосування конкретних механізмів страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб на випадок настання ризикових ситуацій, організації страхового ринку та страхових компаній в умовах ринкової економіки.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати такі **результати навчання** через знання, уміння та навички:

- здобути знання з основних видів страхування, форм і методів страхування, перестраховальних операцій;
- практикувати методологією розробки та впровадження умов здійснення основних видів страхування, форм та методів страхування;
- оцінювати фінансовий стан страхових компаній;
- використовувати знання зі страхування для особистого захисту від страхових ризиків та для вирішення професійних завдань.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України: **загальних:**

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність виявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації;
- здатність працювати як у команді, так і автономно;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально- відповідально та громадянсько-свідомо.

фахових:

- розуміння та здатність до критичного осмислення концептуальних основ економічної теорії, які стосуються страхування й узагальнюють засади і закономірності функціонування та розвитку фінансових систем;
- здатність опановувати та усвідомлювати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку страхування;
- вміння використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для діагностики стану страхової галузі;
- здатність використовувати базові знання і практичні навички у сфері регулювання страхового ринку;

- здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері страхування;
- здатність складати та аналізувати фінансову звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову та пов'язану з нею інформацію;
- здатність виконувати контрольні функції у сфері страхування;
- здатність формувати та реалізовувати комунікації в сфері страхування;
- здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері страхування та брати відповідальність за них;
- здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері страхування.

Результати навчання дисципліни деталізують такі **програмні результати** навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України:

- вміти критично осмислювати концептуальні основи економічної теорії, які стосуються страхування й узагальнюють засади й закономірності функціонування та розвитку страхової системи;
- показати належний рівень знань у сфері страхування, розуміння принципів фінансової науки, особливостей функціонування страхової галузі, страхової термінології;
- підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері страхування;
- проводити дослідження на рівні бакалавра, зокрема, здійснювати пошук, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел;
- демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним;
- вміти використовувати нормативно-правову базу, яка регулює питання соціального страхування;
- вміти проводити розрахунки страхового стажу, страхових внесків;
- вміти визначати страхові ризики та адекватні заходи страхування.

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни «Страхування» характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Страхування	27	6		
ЗМ1	СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	14	3		
Т 1.1	Сутність, принципи і роль страхування. Суть та особливі риси страхування. Функції страхування. Теоретичні основи страхування. Роль страхування.	3		1(о), 5(о)- 14(о)	1
Т 1.2	Класифікація страхування. Необхідність та основні ознаки класифікації страхування. Класифікація страхування за економічною ознакою. Класифікація страхування за формою проведення	3		5(о)- 14(о)	2
Т 1.3	Страхові ризики та їх оцінка. Сутність страхових ризиків. Основні ознаки класифікації страхових ризиків. Методи оцінки страхових ризиків. Страховий тариф та його структура	2		5(о)- 14(о)	3

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
Т 1.4	Страховий ринок. Поняття та сутність страхового ринку. Функції страхового ринку. Класифікація страхових ринків, їх види. Організаційна будова страхового ринку.	2		5(о)-14(о)	4
Т 1.5	Особливості діяльності страхових компаній. Організаційні форми страховиків. Структура страхових компаній. Об'єднання страховиків та їх функцій	2		5(о)-14(о)	5,6
Т 1.6	Державне регулювання страховою діяльністю. Необхідність, зміст і значення державного регулювання страхової діяльності. Правове забезпечення страхування. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування. Договори страхування.	2		5(о)-14(о)	5,6
ЗМ2	ВИДИ СТРАХУВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	13	3		
Т 2.1	Особливості здійснення особистого страхування. Класифікація особистого страхування. Страхування життя та його основні види. Страхування від нещасних випадків. Медичне страхування.	2			
Т 2.2	Особливості здійснення майнового страхування. Економічний зміст та об'єкти майнового страхування. Умови та порядок страхування майна. Класифікація майнового страхування.	3		5(о)-14(о)	7,8
Т 2.3	Страхування відповідальності. Поняття страхування відповідальності. Особливості здійснення страхування відповідальності. Види страхування відповідальності.	2		2 (о), 5(о)-14(о)	9
Т 2.4	Перестраховання та співстраховання. Сутність і роль перестраховання. Форми перестраховальних операцій. Методи проведення перестраховання. Співстраховання та особливості його застосування.	2		3 (о), 5(о)-14(о)	10
Т 2.5	Доходи, витрати та прибуток страховика. Економічний зміст та складові доходів страховика. Витрати страховика. Порядок визначення прибутку. Особливості оподаткування страхової діяльності.	2		5(о)-14(о)	11
Т 2.6	Фінансова надійність страхової компанії. Поняття фінансової стійкості страховика. Оцінка платоспроможності страхової компанії. Страхові резерви. Інвестиційна політика страховика.	2		5(о)-14(о)	12

Всього:

Модуль 1 – змістових модулів - 2.

3.2 Теми практичних занять

Теми практичних занять дисципліни «Страховання» наведено у таблиці 3.
Таблиця 3 – Теми практичних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем практичних занять	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Страховання	27	6		
ЗМ1	СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	14	3		
П 1.1	Економічна природа страхування та його роль в ринковій економіці	3		1(о), 5(о)-14(о)	1
П 1.2	Поняття та ознаки класифікації страхування	3		5(о)- 14(о)	2
П 1.3	Ризик та управління ризиком у страхуванні	2		5(о)- 14(о)	3
П 1.4	Структура та інфраструктура страхового ринку	2		5(о)- 14(о)	4
П 1.5	Засади діяльності страхових організацій	2		5(о)- 14(о)	5,6
П 1.6	Державне регулювання страхової діяльності	2		5(о)- 14(о)	5,6
ЗМ2	ВИДИ СТРАХУВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	13	3		
П 2.1	Особисте страхування	2		5(о)- 14(о)	7,8
П 2.2	Страховання майнових інтересів юридичних та фізичних осіб України	3		5(о)- 14(о)	7,8
П 2.2	Страховання цивільної відповідальності	2		2 (о), 5(о)-14(о)	9
П 2.3	Операції перестраховування та співстраховування	2		3(о), 5(о)-14(о)	10
П 2.4	Особливості фінансової діяльності страховика	2		5(о)- 14(о)	11,12
П 2.5	Фінансова надійність страхової компанії	2		5(о)- 14(о)	11,12

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який вноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Матеріал, що вноситься на самостійне вивчення

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що вноситься на самостійне вивчення	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Основи страхової діяльності	14		
ЗМ1	СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	10		
Т 1.1	1. Страховий фонд суспільства як матеріальна основа страхового захисту. 2. Зв'язок первинних форм страхування з конкретними історичними подіями, що їх обумовили.	2	5(о)- 14(о)	1

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що виносяться на самостійне вивчення	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
Т 1.2	1. Роль класифікації для теорії та практики страхування. 2. Класифікація страхування в країнах-членах ЄС.	2	5(o)- 14(o)	2
Т 1.3	1. Виникнення страхових ризиків та управління ними. 2. Визначення та оцінка страхового ризику.	2	5(o)- 14(o)	3
Т 1.4	1. Маркетинг у страхуванні. 2. Роль посередників у функціонуванні страхового ринку.	2	5(o)- 14(o)	4
Т 1.5	1. Значення страхової компанії в економічній системі. 2. Організаційні форми страховиків в країнах ЄС.	2	5(o)- 14(o)	5,6
Т 1.6	1. Законодавче забезпечення діяльності страхових компаній. 2. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.	2	5(o)- 14(o)	5,6
ЗМ2	ВИДИ СТРАХУВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	8		
Т 2.1	1. Добровільне медичне страхування в Україні. 2. Страхування додаткових пенсій та ренти в Україні та країнах-членах ЄС.	2	5(o)- 14(o)	7,8
Т 2.2	1. Динаміка та структура страхування відповідальності страхування в Україні. 2. Екологічне страхування та вирішення проблем забруднення довкілля.	2	5(o)- 14(o)	9
Т 2.3	1. Виникнення, зміст та значення перестраховання у забезпеченні гарантій страхового захисту. 2. Співстрахування й механізм його застосування.	2	5(o)- 14(o)	10
Т 2.4	1. Особливості складу та процесу формування фінансових ресурсів страховика порівняно з іншими галузями та видами економічної діяльності. 2. Принципи формування та розподілу прибутку страхових компаній.	2	5(o)- 14(o)	11,12
Т 2.5	1. Чинники забезпечення фінансової надійності страховиків. 2. Особливості визначення межі платоспроможності страхових компаній в країнах ЄС та в Україні.	2	5(o)- 14(o)	11,12

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна навчальна література

4.1.1 Нормативно-правова база

1. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 1 лип. 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.nreg=19161-15>.
3. Про затвердження вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків - нерезидентів: Постанова КМУ від 15 жовт. 2003 р. № 1640 // Українська Інвестиційна Газета. – 2003. – № 50. – С. 53 – 54.
4. Про затвердження Ліцензійних умов провадження страхової діяльності: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.2003 р. № 40 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

4.1.2 Підручники і посібники

5. Базилевич В. Д. Страхова справа : підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. — К. : Знання, 2006. — 203 с
6. Базилевич В.Д. Страхова справа : [монографія] / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. – 6-те вид. – К. : Знання, 2008. – 351 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_strahova_2008.pdf.
7. Плиса В.Й. Страхування: Навчальний посібник / В.Й. Плиса. - К. : Каравела, 2005.- 392 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://westudents.com.ua/knigi/585-strahuvannya-plisa-v-y.html>
8. Реверчук С.К. Історія страхування: підручник / С.К. Реверчук, Т.В. Сива, С.І. Кубів, О.Д. Вовчак. – К.: “Знання”, 2005. – 213 с.
10. Страхування: Підручник. / За ред. С. С. Осадця – К.:КНЕУ, 2002 – 599 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studentbooks.com.ua/content/view/137/43/>
11. Страхування: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://westudents.com.ua/knigi/584-strahuvannya-bazilevich-vd-.html>
12. Ткаченко Н.В. Страхування. Навчальний посібник. – К.: ЛіраК, 2007. – 376 с.
13. Фисун В. І. Страхування. Навч. посіб. / В. І. Фисун, Г. М. Ярова. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 232 с.

4.2 Додаткова навчальна література

14. Алескерова Ю. В. Страхування. Словник". - К. ; Вінниця : Рогальська І. О., 2013. - 55 с.
15. Горбач Л. М. Страхова справа: Навчальний посібник – К.: Кондор, 2003
16. Добіжа Н. В. Страхування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - Т. : Крок, 2011. - 213 с.
17. Завербний А. С. Страхування зовнішньоекономічних операцій. Навч. Посібник - Л. : Вид-во нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2010. – 141с.
18. Пікус Р. В. Страхування ризиків іпотечного кредитування в Україні: монографія. - К. : Логос, 2012. - 191 с.
19. Рябенко Г. М. Страхування: навч. посіб. Миколаїв : МНАУ, 2014. - 399 с.

20. Страхування: практикум : навч. посіб / за ред. В. Д. Базилевича ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 2-ге вид., переробл. і допов. - К. : Знання, 2011. - 607 с.

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Оцінювання знань студентів проводиться за результатами комплексних контролів за двома змістовими модулями ЗМ1 і ЗМ2. Модульний контроль за кожним змістовим модулем передбачає контроль теоретичних знань і практичних навиків. Схему нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці 5.

Таблиця 5 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни «Страхування»

Види робіт, що контролюються	Максимальна кількість балів
Контроль засвоєння теоретичних знань змістового модуля ЗМ1	10
Контроль засвоєння практичних навиків змістового модуля ЗМ1	30
Контроль засвоєння теоретичних знань змістового модуля ЗМ2	20
Контроль засвоєння практичних навиків змістового модуля ЗМ2	40
Усього	100

Диференційований залік з дисципліни виставляється студенту відповідно до чинної шкали оцінювання, що наведена нижче.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	
60-66	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни